

УДК 338.439.5-035.57:637.1(477)

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ©

А.В. КАРПЕНКО*,
аспірантка кафедри
адміністративного менеджменту
та альтернативних джерел
енергії,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті досліджено основні тенденції розвитку ринку молока та молокопродуктів як важливої складової ринку продовольчих товарів України. Проаналізовано рівень споживання молока та молочної продукції. Наведено рівень обсягів виробництва молочних продуктів в Україні та вказано основні причини їх зменшення. Показано 10 найбільших за обсягом чистого доходу виробників молочної продукції в Україні у 2015 році. Охарактеризовано цінові тенденції на ринку молокопродуктів. Проаналізовано якість молока, купленого молокопереробними підприємствами у сільськогосподарських підприємств та господарств населення. Зроблено аналіз експортної ситуації, що склалася на ринку молока та молокопродуктів в Україні. Наведено основні країни, до яких Україна експортувала молочну продукцію у 2016 році. Показано перелік підприємств, які отримали дозвіл на експорт своєї продукції на ринок Європейського Союзу.

Ключові слова: ринок молока та молочної продукції, ціна, якість, споживання молочних продуктів, експорт, виробники молочної продукції.

Рис. 2. Табл. 4. Літ. 15.

Постановка проблеми. Ринок молока та молокопродуктів є невід'ємною складовою ринку продовольчих товарів України, який значно впливає на забезпечення національної продовольчої безпеки і підтримки соціально незахищених верств населення.

Україна має значний потенціал у сфері розвитку виробництва молока та молокопродуктів, і саме це дозволяє повністю забезпечувати потреби внутрішнього ринку та значну частину товарів експортувати. Проте в останні роки молочна галузь переживає не найкращі часи через низку причин: дефіцит та низька якість сировини, зростання цін на молочну продукцію, зміна ринків збуту молочної продукції, формування несприятливої кон'юнктури світового ринку молокопродуктів тощо. Через це зменшилися доходи населення, що у свою чергу негативно позначається на попиті молочної продукції та загалом скорочує пропозицію товару, змушуючи молокопереробні підприємства виробляти товар з низькоцінового сегменту. Саме тому у цих умовах постає важливе завдання дослідження тенденцій розвитку та функціонування ринку молока та молокопродуктів в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку ринку молока та молочної продукції в Україні висвітлили у своїх працях М. Литовченко [14], В. Ціхановська [15], О. Собко [5], Н. Косар [3] та інші. Однак останні події на світовому

© А.В. КАРПЕНКО, 2017

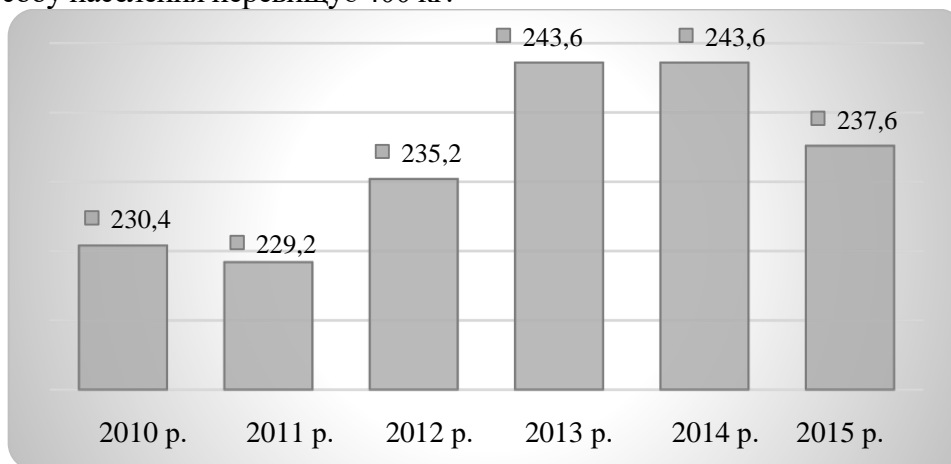
* Науковий керівник: кандидат економічних наук Чоношичук Т.І.

продовольчому ринку та викликані ними диспропорції у вітчизняній економіці, політична ситуація, що склалася в країні та безпосередньо впливає на діяльність молокопереробних підприємств, зумовлюють необхідність висвітлення тенденцій розвитку ринку молока та молочної продукції на сучасному етапі господарювання.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження основних тенденцій розвитку молокопереробної промисловості України на сучасному етапі господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молочна галузь належить до провідних у харчовій та переробній промисловості та формує привабливий за обсягами виробництва ринок. Це безпосередньо пов'язано з тим, що продукція цієї галузі займає важливе місце у споживанні населення. Але політична та економічна ситуація, що склалася в країні, вплинула на споживчий кошик громадян. Так, споживання молочних продуктів у 2015 році, порівняно з 2014 та 2013 роками, скоротилося на 6 кілограмів (рис.1). У роздрібних мережах скоротилися продажі молочних десертів (-33%) та вершків для кави (-32%), але натомість зросли – йогуртів (11%), масла (10%) і молока (7,9%) [1].

У 2015 році споживання молока та молочних продуктів на 1 особу у перерахунку на молоко становило 237,6 кг, що складає лише 62,5 % від потреби, оскільки, згідно науково-обґрунтованих норм харчування, кожна людина в середньому має споживати 380 кг (у перерахунку на молоко) молока та молочних продуктів, серед яких – 120 кг молока у свіжому вигляді. Зарубіжний досвід свідчить про те, що в окремих країнах (Франція, Фінляндія, Польща та інші) рівень споживання молока і молокопродуктів в розрахунку на одну особу населення перевищує 400 кг.

Рис. 1. Споживання молока та молочних продуктів на 1 особу у перерахунку на молоко в Україні за 2010-2015 рр., кг

Джерело: складено на основі [2]

Як бачимо, незважаючи на незначне зменшення, а саме 6 кг у 2015 році порівняно з 2014 та 2013 рр., українці не відмовляються від молочної продукції навіть в умовах економічної кризи і різкого зменшення споживання продовольчих товарів. Тому при стабілізації економічної та політичної ситуації українські виробники молокопродуктів мають значні перспективи для свого подальшого розвитку [3].

Тенденція зменшення споживання молока має прямий вплив на обсяг виробництва продукції (пропозиція) молокопереробних підприємств, тобто другою тенденцією на ринку молока та молокопродуктів є зменшення обсягу виробництва молочних продуктів (табл.1).

Таблиця 1

Обсяги виробництва молочних продуктів в Україні, тис. тонн

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2014 р. до 2013 р., %	Відхилення 2015 р. до 2014 р., %
Молоко оброблене рідке	801	894	912	972	1117	970	114,9	86,8
Молоко та вершки жирністю більше 6 %	30,2	31,4	36,1	51,5	68,2	61,4	132,4	90,0
Молоко і вершки сухі	68,8	53,6	63,1	53,8	66,7	60,5	124,0	90,7
Масло вершкове	79,5	76,7	88,6	94,3	114	102	120,9	89,5
Сир свіжий неферментний та сир кисломолочний	78,5	76,5	79	83,7	74,7	67,8	89,2	90,8
Сири жирні	207	178	168	165	130	124	78,8	95,4
Йогурти та інші ферментовані чи сквашені молоко та вершки	479	474	489	522	473	426	90,6	90,1

Джерело: складено на основі [2]

Найбільше у 2015 році впало виробництво молока обробленого рідкого, на 13,2 %, та масла вершкового – на 10,5%. На зменшення обсягу виробництва молочних продуктів, окрім зменшення споживання продукції молокопереробних підприємств, вплинув дисбаланс між попитом і пропозицією, зменшення поголів'я, як у промисловому секторі, так і у господарствах населення.

У 2016 році темпи скорочення виробництва сповільнилися. В Україні налічується близько 2600 сільськогосподарських підприємств (разом з дрібними), що займаються виробництвом молока. 367 найбільших господарств виробляють 64% усього молока у цій категорії виробників.

При цьому частка сільськогосподарських підприємств у загальному виробництві молока незначна, 25%. Кількість заготівельних пунктів з прийому молока від населення стрімко падає. Кількість переробних підприємств за останні вісім років скоротилася втричі [4].

Найбільшими виробниками молочної продукції в Україні є 10 компаній, які утримують сьогодні понад 58 % вітчизняного ринку молокопродукції (табл. 2).

У списку лідерів молочної галузі не тільки українські переробники молока, але і транснаціональні компанії, у яких є виробництво в Україні. Серед виробників на вітчизняному ринку присутні: одна велика французька компанія – Danone (компанія “Данон-Юнімільк”); російська “Вимм-Білль-Данн” з її українським підрозділом “Вім-Білль-Дан Україна”; міжнародний диверсифікований виробник молочних продуктів Milkiland, який веде бізнес на ринках країн СНД та ЄС, а також холдингова компанія Milkiland N.V., яка зареєстрована в Нідерландах, а в Україні представлена молочним холдингом “Мілкіленд-Україна” [5, с. 44-45; 6].

Таблиця 2

Найбільші виробники молочної продукції в Україні у 2015 році

№ п/п	Виробники	Обсяг чистого доходу, млрд грн
1.	Група компаній “Терра Фуд”	3,435
2.	Група компаній “Молочний альянс”	3,300
3.	“Danone Україна”	2,100
4.	Група компаній “Альміра”	1,986
5.	Група компаній “Комо”	1,780
6.	“Житомирський маслозавод” - компанія “Рудь”	1,637
7.	Компанія “Люстдорф”	1,511
8.	Молочний холдинг “Мілкіленд-Україна”	1,363
9.	“Вімм-Білл-Данн Україна”	1,362
10.	“Волошкове поле”	1,304

Джерело: складено на основі [6]

Третя тенденція на ринку молочної продукції – тенденція покращення якості молока, закупленого для переробки (табл. 3).

Як видно з таблиці 3, якість молока купленого переробними підприємствами у сільськогосподарських підприємств покращилася. Обсяги зданого на переробку молока сільськогосподарськими підприємствами (порівнюючи 2015 р. з 2013 р.) зросли на 9,07% – до 247,6 тис. т, а вищого – на 6,53%, до 849,9 тис. т.

Таблиця 3

Якість молока коров’ячого, купленого переробними підприємствами, тис. тонн

Закуплено незбираного молока	У сільськогосподарських підприємств				У господарств населення			
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015 р. до 2013 р., %	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015 р. до 2013 р., %
в натуральному вираженні	2182,9	2297,9	2286,9	4,76	1726,6	1699,1	1311,5	- 24,04
у перерахунку на молоко встановленої базисної жирності	2314,2	2428,2	2412,8	4,26	1780,0	1737,0	1346,1	- 24,38
у тому числі по гатунках:								
екстра	227,0	223,2	247,6	9,07	-	-	34	-
питома вага,%	9,8	9,2	10,3	x	-	-	2,52	-
вищого	797,8	820,7	849,9	6,53	1,2	1,7	1	- 16,67
питома вага,%	34,5	33,8	35,2	x	0,1	1,2	0,1	x
першого	1172,1	1250,5	1196,9	2,12	222,9	205,2	119,2	- 46,52
питома вага,%	50,6	51,5	49,6	x	12,5	11,8	8,8	-x
другого	113,6	128,7	113	- 0,53	1479,0	1451,6	1162,9	- 21,37
питома вага,%	4,9	5,3	4,7	x	83,1	83,6	86,4	x
негатункового	3,7	5,2	5,3	43,24	76,9	78,6	63	- 18,08
питома вага,%	0,2	0,2	0,2	x	4,3	4,5	4,7	x

Джерело: складено на основі [7; 10]

Позитивні зміни прослідковуються і у якості молока, купленого у господарствах населення. У 2015 році у даних господарствах було куплено молоко екстрагатунку в об'ємі 34 тис. т. На нашу думку, позитивні зрушення стали можливими, переважно, через конкуренцію, орієнтацією на ринки ЄС та розуміння сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення, що виробництво високоякісних молочних продуктів неможливе без якісної молочної сировини. Бачимо і негативну тенденцію: господарства населення зменшили здачу молока на молокопереробні підприємства на 24,04%.

Причинами цього є зневіра у доцільності утримувати худобу та низька закупівельна ціна на молоко. Селяни за 2015 рік скоротили чисельність худоби на 6,2%, або на 183,3 тис. – до 2 млн 729,9 тис. А ті, хто утримує худобу, стали продавати більше продукції на ринку або залишати для свого вжитку, тоді, як раніше здавали на переробку.

Загалом у 2015 році відбулося скорочення надходжень молока та молочних продуктів на переробку майже на 9%. За підсумками дванадцяти місяців надходження становило 4 млн 251 тис. т. Найбільше молока надійшло на переробні підприємства Вінницької (697, 2 тис. т), Полтавської (554,7 тис. т) та Київської (452,5 тис. т) областей. Найменші обсяги було зафіксовано в Чернівецькій (2,97 тис. т) та Кіровоградській областях (5 тис. т). А в місті Києві та Закарпатті на переробку молока взагалі не здавали [7].

Наступна тенденція – це подальше зниження світових цін на молокопродукти. З початку 2014 року на світовому молочному ринку спостерігався період тривалого падіння цін. Причинами падіння було зниження попиту з боку Китаю, російське ембарго, збільшення виробництва у багатьох країнах у відповідь на високі ціни 2013 року або внаслідок зміни в регулюванні, як це було в ЄС (ліквідація квотування виробництва).

З середини 2016 року ситуація потроху почала виправлятися, оскільки перелічені негативні фактори вже втратили свій потенціал, зростання виробництва сповільнилося через економічні та кліматичні причини, а збільшення попиту з боку імпортерів виявилось достатнім для зняття надлишків пропозиції на ринку. Зважаючи на те, що Україна є нетто-експортером, тенденції світового ринку мали прямий вплив на молочну галузь всередині країни. Усі ці фактори негативно позначилися на діяльності українських експортерів молокопродуктів [8].

Споживчі ціни на молокопродукти в Україні у грудні 2016 року зросли в середньому на третину, порівнюючи з відповідним періодом 2015 року. Зокрема у грудні 2016 р. утримувалася позитивна цінова динаміка на споживчому ринку молочної продукції (зростання на 3,7%-5,8%).

Причинами прискорених темпів зростання цін на молокопродукти експерти Економічного дискусійного клубу, посилаючись на дані Держстату, називають фактор сезонності, а також тривалу тенденцію до скорочення поголів'я корів, а відповідно, і виробництва молока в Україні [9].

Існує думка, що молоко в Україні в перерахунку на євро коштує дешевше, ніж в Європі. Але цінова перевага виникла лише на початку 2015 року, та наразі її вже втрачено. Погоджуємося з думкою Голови ради директорів Спільки молочних підприємств Вадимом Чагаровським, що українське молоко дорожче від європейського. Вся справа в показниках жиру та білка. Якщо дивитися на ціну молока базової жирності, то наша сировина справді дешевша – 0,23 проти 0,25 євро/кг. Проте вміст жиру/білка в Європі вищий - 3,8%/3,4%, тоді як в Україні - 3,4%/3%. В розвинених країнах давно вже платять за суху речовину, а не за воду. Ціна 1 г жиру/білка в Україні становить 4,7 євро/2,8 євро, а в Європі – 4,4 євро/2,6 євро [10, с. 28].

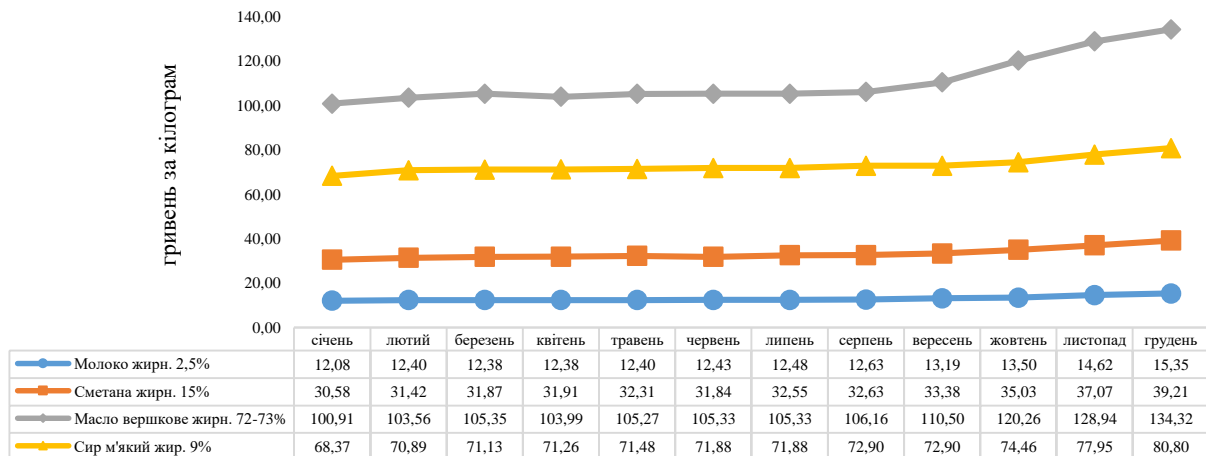

Рис. 2. Динаміка споживчих цін на молочні продукти в Україні у 2016 році, грн/кг

Джерело: [9]

Основна тенденція на ринку молока та молокопродуктів – це зменшення обсягів експорту. Україна у 2016 році поставила на зовнішні ринки 109,2 тис. т молочних продуктів, що на 9% менше, ніж у 2015 р. У грошовому еквіваленті обсяг експорту дорівнює 158 млн дол, що на 11 % менше, ніж у 2015 році. Зокрема в минулому році поставки українського сиру скоротилися до 8,1 тис. т (-26%), згущеного молока та вершків – до 51,9 тис. т (-12%), масла – до 12,1 тис. т (-3%). При цьому експорт молока і вершків незгущених збільшився до 10,5 тис. т (+ 19,3%), сухої сироватки – до 23,9 тис. т (+ 10%).

На нашу думку ключовими факторами є низькі ціни на молочні продукти на світовій арені і повне закриття доступу до ринку окупованого Криму.

Основні країни, до яких експортувала Україна молочну продукцію у січні-листопаді 2016 року, наведені у табл. 4.

Таблиця 4

Основні країни, до яких Україна експортувала молочну продукцію у січні-листопаді 2016 року

Молоко та вершки, незгущені			Маслянка, ферментовані або сквашені молоко та вершки		
Країна	Вартість тис. дол	Питома вага, %	Країна	Вартість тис. дол	Питома вага, %
Молдова	2498	52,27 %	Молдова	1298	53,65 %
Грузія	1282	26,92 %	Грузія	610	25,45 %
Лівія	358	7,52 %	Об'єднані Арабські Емірати	211	8,80 %
Масло вершкове			Сири		
Країна	Вартість тис. дол	Питома вага, %	Країна	Вартість тис. дол	Питома вага, %
Казахстан	9401	28,10 %	Казахстан	11676	54,02 %
Грузія	5096	15,23 %	Молдова	5814	26,90 %
Туркменістан	7036	10,01 %	Єгипет	1746	8,08 %

Джерело: [11, с. 36]

Українські виробники змогли значно диверсифікувати ринки та вийти на ті, до яких раніше не мали доступу. Так частковому відновленню ринку молокопродуктів сприяло відкриття китайського ринку, станом на кінець січня 2016 року такий доступ мали 24 молокопереробники.

Також частково компенсувати втрати російського ринку українським молокопереробним підприємствам дозволить рішення Європейської комісії про дозвіл на експорт своєї продукції 14 українським молокопереробним підприємствам на ринок Європейського Союзу. Серед них: підрозділи компаній “Лакталіс” (ПрАТ “Лакталіс-Миколаїв” і ТОВ “Молочний дім”), “Мілкленд” (Недригайлівський сирцех філії “Роменський молочний комбінат” ПП “Рось”, філія “Роменський молочний комбінат” ПП “Рось”, філія “Менський сир” підприємства “Прометей”), компанія “Молочний альянс” (“Яготинський маслозавод” “Яготинське для дітей” і ПАТ “Золотоніський маслоробний комбінат”), ТОВ “Люстдорф”, ПАТ “Житомирський маслозавод”, ТОВ “Гадячсир”, ТОВ “Клуб сиру”, ПАТ “Вінницький молочний завод “РОШЕН” [2, 12].

Першою здійснила поставку сухого знежиреного молока до ЄС в рамках встановлених для нашої країни річних квот, на експорт молока і молочної продукції ПАТ “Золотоніський маслоробний комбінат” групи компаній “Молочний альянс”. Перша партія обсягом 20 тонн була експортована до Польщі [13].

Виробництво молока, а також його переробка, може бути високоприбутковим видом агробізнесу. Із відкриттям ринку ЄС для української молочної індустрії, на жаль, змогла скористатися дуже обмежена кількість суб’єктів, що пояснюється жорсткою конкуренцією у цьому сегменті. Водночас для тих українських регіонів, які через своє географічне розташування мають сприятливі умови для розвитку аграрного підприємства, підвищення конкурентоспроможності молочної продукції є першочерговим завданням. Конкурентні переваги основних виробників молока та молочної продукції на потенційному для України ринку ЄС базуються на забезпеченні високої якості сировини, продукції, її пакування, транспортування і зберігання. Молочний бізнес в Україні може досягти належного рівня конкурентоспроможності за умови суттєвого покращення усіх названих показників. Прогрес має відбуватись у напрямку збільшення частки великотоварного молочного виробництва, що забезпечить зниження витрат на виробництво молока, підвищення його якості, а також екозорієнтованості [14; 15].

Висновки. Отже, основними тенденціями на ринку молока та молокопродуктів є: зменшення виробництва молока, покращення якості молока, закупленого на переробку, зменшення споживання молочних продуктів населенням, зниження світових цін на молокопродукти, зменшення обсягів експорту та отримання деякими молокопереробними підприємствами дозволу на експорт молочної продукції на ринки Китаю, Казахстану, Молдови та ЄС.

Сучасні умови, що склалися на ринку, вимагають від підприємств гнучкості та адаптивності, саме тому підвищення конкурентоспроможності молокопереробного виробництва можливе за рахунок підвищення якості та безпеки продукції, вдосконалення ціноутворення, освоєння інновацій, формування молочних інтеграційних структур та дієвого механізму державного регулювання ринку молока і молочної продукції.

Список використаних джерел

1. Музиченко Я. Переробка: розширення горизонтів / Я. Музиченко // Молоко і ферма. – 2016. – №1(32). – С. 34-37.
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Косар Н.С. Стратегії розвитку молокопереробних підприємств України у сучасних умовах / Н.С. Косар, Н.Є Кузьо, І.І. Білик // Агросвіт. – 2016. – № 4. – С. 14-19.
4. Загальна картина свідчить про кризу у виробництві молока [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://agravery.com>. – Назва з екрану.
5. Собко О.М. Перспективи входження вітчизняної молочної індустрії на ринок ЄС шляхом посилення конкурентоспроможності бренду / О.М. Собко, І.М. Бойчик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Випуск 6, частина 3. – С. 42-49.
6. ТОП-10 найбільших виробників молочної продукції в Україні. – [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://agravery.com>. – Назва з екрану.
7. Музиченко Я. Українська молочна галузь: підсумки року / Я. Музиченко // Молоко і ферма. – 2015. – №6(31). – С. 23-28.
8. Світовий ринок молока і місце України на ньому. – [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://agronews.ua>. – Назва з екрану.
9. Ціни на молокопродукти стали лідерами зі зростання у 2016 році / Пропозиція. – [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com>. – Назва з екрану.
10. Музиченко Я. Молокопереробна галузь України / Я. Музиченко // Молоко і ферма. – 2015. – №1(26). – С. 28-31.
11. Музиченко Я. Молокопереробна галузь України / Я. Музиченко // Молоко і ферма. – 2016. – №6 (37). – С. 34-36.
12. Право на експорт молочної продукції в ЄС вже мають 14 українських підприємств [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua>. – Назва з екрану.
13. Україна вперше здійснила поставку сухого знежиреного молока до ЄС [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.euointegration.com.ua>. – Назва з екрану.
14. Литовченко М.В. Молочна промисловість України: стан та перспективи розвитку/ М.В. Литовченко // Агросвіт. – 2015. – №8. – С.30-34.
15. Ціхановська В. М. Стан та перспективи розвитку ринку молока та молочних продуктів України / В. М. Ціхановська // Економіка. Управління. Інновації. – 2016. – № 1(16). – С. 61-64.

Список джерел у транслітерації/References

1. Muzychenko Ya. Pererobka: rozshyrennia horyzontiv / Ya. Muzychenko // Moloko i ferma. – 2016. – №1(32). – P. 34-37.
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Kosar N.S. Stratehii rozvytku molokopererobnykh pidpriumstv Ukrainy u suchasnykh umovakh / N.S. Kosar, N.Ie Kuzo, I.I. Bilyk // Ahrosvit. – 2016. – №4. – P. 14-19.
4. Zahalna kartyna svidchyt pro kryzu u vyrobnytstvi moloka [Elektronnyi resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://agravery.com>. – Nazva z ekranu.
5. Sobko O.M. Perspektyvy vkhodzhennia vitchyznianoï molochnoi industriï na rynek YeS shliakhom posylennia konkurentospromozhnosti brendu / O.M. Sobko, I.M. Boichyk // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. – 2016. – Vypusk 6, chastyna 3. – P. 42-49.

6. TOP-10 naibilshykh vyrobnykiv molochnoi produktsii v Ukraini. – [Elektronnyi resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://agravery.com>. – Nazva z ekranu.
7. Muzychenko Ya. Ukrainska molochna haluz: pidsumky roku / Ya. Muzychenko // Moloko i ferma. – 2015. – №6(31). – P. 23-28.
8. Svitovyi rynek moloka i mistse Ukrainy na nomu. – [Elektronnyi resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://agronews.ua>. – Nazva z ekranu.
9. Tsiny na molokoprodukty staly lideramy zi zrostantia u 2016 rotsi / Propozytisia. – [Elektronnyi resurs]. – 2017. – Rezhym dostupu: <http://propozitsiya.com>. – Nazva z ekranu.
10. Muzychenko Ya. Molokopererobna haluz Ukrainy / Ya. Muzychenko // Moloko i ferma. – 2015. – №1(26). – P. 28-31.
11. Muzychenko Ya. Molokopererobna haluz Ukrainy / Ya. Muzychenko // Moloko i ferma. – 2016. – №6 (37). – P. 34-36.
12. Pravo na eksport molochnoi produktsii v YeS vzhe maiut 14 ukrainskykh pidpriemstv [Elektronnyi resurs]. – 2017. – Rezhym dostupu: <https://economics.unian.ua>. – Nazva z ekranu.
13. Ukraina vpershe zdiisnyla postavku sukhooho znezhynoho moloka do YeS [Elektronnyi resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://www.eurointegration.com.ua>. – Nazva z ekranu.
14. Lytovchenko M.V. Molochna promyslovist Ukrainy: stan ta perspektyvy rozvytku/ M.V. Lytovchenko // Ahrosvit. – 2015. – №8. – P. 30-34.
15. Tsikhanovska V. M. Stan ta perspektyvy rozvytku rynku moloka ta molochnykh produktiv Ukrainy / V. M. Tsikhanovska // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2016. – № 1(16). – P. 61-64.

ANNOTATION

MAIN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE MARKET OF MILK AND DAIRY PRODUCTS IN UKRAINE

KARPENKO Alina,
*Postgraduate Student of the
 Department of Administrative Management and
 Alternative Energy Sources,
 Vinnytsia National Agrarian University
 (Vinnytsia)*

The article studies the main trends in the development of the market of milk and dairy products as an important component of the food market of Ukraine. The level of consumption of milk and dairy products is analyzed. The level of production volumes of dairy products in Ukraine is shown and the main reasons of their decline are indicated. The 2015 top 10 dairy producers of Ukraine in terms of net income are determined. The market price trends of dairy products are characterized. The quality of milk bought by the dairy processing plants from agricultural enterprises and farms is analyzed. The analysis of the export situation at the market of milk and dairy products in Ukraine is made. The basic countries, where Ukraine has exported dairy products in 2016, are indicated. The list of companies that have received the permission to export their products to the European Union market is given.

Keywords: the market of milk and dairy products, price, quality, the consumption of dairy products, export, dairy producers.

Fig.2. Tabl.4. Lit.15.

АННОТАЦИЯ ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА МОЛОКА И МОЛОЧНОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ

КАРПЕНКО Алина Васильевна,
*аспирантка кафедры административного менеджмента
и альтернативных источников энергии,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)*

В статье исследованы основные тенденции развития рынка молока и молокопродуктов как важной составляющей рынка продовольственных товаров Украины. Проанализирован уровень потребления молока и молочной продукции. Приведены уровень объемов производства молочных продуктов в Украине и указаны основные причины их уменьшения. Показано 10 крупнейших по объему чистого дохода производителей молочной продукции в Украине в 2015 году. Охарактеризованы ценовые тенденции на рынке молокопродуктов. Проанализированы качество молока, купленного молокоперерабатывающими предприятиями у сельскохозяйственных предприятий и хозяйств населения. Сделан анализ экспортной ситуации на рынке молока и молокопродуктов в Украине. Приведены основные страны, в которые Украина экспортировала молочную продукцию в 2016 году. Указан перечень предприятий, которые получили разрешение на экспорт своей продукции на рынок Европейского Союза.

Ключевые слова: рынок молока и молочной продукции, цена, качество, потребление молочных продуктов, экспорт, производители молочной продукции.

Рис.2. Табл.4. Лит.15.

Інформація про автора

КАРПЕНКО Аліна Василівна – аспірантка кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21018, м. Вінниця, вул. Пирогова, 3, e-mail: karpenko_alina@mail.ua).

KARPENKO Alina – Postgraduate Student of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (21018, Vinnytsia, 3, Pirogov Str., e-mail: karpenko_alina@mail.ua).

КАРПЕНКО Алина Васильевна – аспирантка кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21018, г. Винница, ул. Пирогова, 3, e-mail: karpenko_alina@mail.ua).

